
KRD.P.37.2021.

Warszawa, 17 czerwca 2021r.

Minister Edukacji i Nauki
dr hab. Przemysław Czarnek, Prof. KUL

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z wpływającymi zapytaniami i wątpliwościami społeczności doktorantów dotyczącymi propozycji wprowadzenia zmiany do ustawy z dnia 18 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) pragniemy przedstawić stanowisko Krajowej Reprezentacji Doktorantów we wskazanej kwestii. Zgodnie bowiem z proponowaną treścią projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 31 maja 2021 r. (numer w wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów – UD201), po konsultacjach Komisji Prawniczej, został wprowadzony do przedmiotowego projektu art. 1 ust. 7, który stanowi, że w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 i 619) wprowadza się w art. 209 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Stypendium doktoranckiego nie otrzymuje doktorant pobierający wynagrodzenie w wysokości co najmniej 150% wysokości stypendium doktoranckiego przysługującego mu zgodnie z ust. 4 z tytułu zatrudnienia w związku z realizacją projektu badawczego, o którym mowa w art. 119 ust. 2 pkt 2 i 3, przez podmiot prowadzący szkołę doktorską, w której kształci się doktorant, w okresie tego zatrudnienia”.

Krajowa Reprezentacja Doktorantów jako organ przedstawicielski społeczności doktorantów wskazuje, że wskazana propozycja wprowadzenia art. 209 ust. 1a w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce jest nietrafna i prowadzi do dyskryminacji doktorantów w zakresie otrzymywania stypendium doktoranckiego. Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 209 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce doktorant nieposiadający stopnia doktora otrzymuje stypendium doktoranckie. Wskazany przepis w sposób szczegółowy reguluje kwestie związane z otrzymywaniem stypendium doktoranckiego m.in. okres, na jaki przyznaje się stypendium czy stawki stypendium. Ustawodawca, ujednolicając status doktorantów, nie pominął także kwestii przysługujących im uprawnień, w obecnym stanie prawnym każdy uczestnik szkoły doktorskiej z chwilą nabycia praw doktoranta staje się uprawniony do otrzymywania stypendium doktoranckiego w minimalnej wysokości określonej w art. 209 ust. 4 p.s.w.n. Ponadto stypendia zostały wyodrębnione z funduszu świadczeń materialnych dla studentów i aktualnie stanowią nową, niemającą analogii w poprzednim stanie prawnym, kategorię środków.

Zgodnie z art. 209 ust. 2 p.s.w.n. okres, na jaki zostaje przyznane stypendium doktoranckie, nie może przekroczyć czterech lat. Takie rozwiązanie prawne powoduje, że nabycie prawa do stypendium doktoranckiego w minimalnej wysokości wynika wprost z ustawy. Nie jest ono uzależnione od uznania administracyjnego. Jak słusznie wskazuje się w literaturze, nie wymaga ono wydania aktu administracyjnego, a jego wypłata w podstawowej wysokości jest czynnością materialno-techniczną. Doktorant traci uprawnienie do pobierania stypendium doktoranckiego wraz z ukończeniem kształcenia. Artykuł 204 ust. 1 p.s.w.n. przesądza, że kształcenie doktorantów kończy się wraz ze złożeniem rozprawy doktorskiej. Natomiast termin złożenia rozprawy doktorskiej określa indywidualny plan badawczy. Termin ten może być przedłużony, nie dłużej jednak niż o dwa lata, na zasadach określonych w regulaminie szkoły doktorskiej.

Stypendium doktoranckie częściowo podlega uznaniu administracyjnemu w tym znaczeniu, że może być ono różnicowane w zależności od osiągnięć doktoranta. W literaturze wskazuje się, że różnicowanie to nie może prowadzić do obniżenia stypendium poniżej wysokości minimalnej, określonej w art. 209 ust. 4 z uwzględnieniem ust. 7 i ust. 10 pkt 2 p.s.w.n. Oznacza to, że w aktualnym stanie prawnym należy wyróżnić podstawową część stypendium, przysługującą bez względu na osiągnięcia doktoranta, oraz dodatkową, wynikającą z decyzji podmiotu prowadzącego szkołę doktorską.

Warto zwrócić uwagę, że poza stypendium doktoranckim doktorant może pobierać również: stypendium naukowe z własnego funduszu uczelni na stypendia (art. 420), stypendium ministra dla młodych naukowców (art. 360), stypendium przyznawane przez jednostkę samorządu terytorialnego (art. 212) oraz stypendium naukowe przyznawane przez osobę fizyczną lub osobę prawną niebędącą państwową ani samorządową osobą prawną (art. 213). Dodatkowo doktorant może pobierać również inne stypendia, przyznawane np. w ramach projektów grantowych czy programów ministra. Stypendia te jednak nie mogą zastępować stypendium doktoranckiego ani ograniczać prawa do jego otrzymywania. Stypendium doktoranckie stanowi wyłącznie stypendium, które zostało przyznane na podstawie art. 209 ust. 1 wskazanej ustawy, niezależnie od źródeł finansowania. Stypendia przyznane na innej podstawie nie są stypendiami doktoranckimi w rozumieniu ustawy, w tym nie mają do nich zastosowania przepisy art. 209 p.s.w.n.

W związku z powyższy należy uznać, że proponowane wprowadzenie do ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wprowadza art. 209 ust. 1a, jest sprzeczne z założeniami dotyczącymi systemu stypendialnego doktorantów, które przyjął ustawodawca wprowadzając ustawę z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W konsekwencji doktoranci zatrudnieni przy realizacji powołanych wyżej projektów powinni, jak dotychczas, otrzymywać zarówno wynagrodzenie należne na podstawie umowy o pracę – płacone ze środków projektu badawczego, jak i

stypendium doktoranckie – finansowane ze środków podmiotu prowadzącego szkołę doktorską.

Obecny system kształcenia doktorantów funkcjonuje dopiero od 1 października 2019 r., nie zakończono jeszcze żadnego pełnego cyklu kształcenia, który pozwoliłby we właściwy sposób ocenić wpływ obecnych regulacji związanych ze stypendium doktoranckim na sytuację doktorantów, w tym na współczynnik sukcesu terminowej realizacji rozpraw doktorskich. Dyskusja nad modyfikacjami tego systemu powinna być poprzedzona pełnymi informacjami, nie tylko o przebiegu kształcenia w szkołach doktorskich, ale również o tym jak regulacje wprowadzone ustawą – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w zakresie systemu wsparcia doktorantów mają wpływ na to kształcenie.

Ponadto, chcielibyśmy nadmienić, że wprowadzenie tak znaczącej dla społeczności doktoranckiej zmiany w systemie stypendialnym wymaga każdorazowo szerszych konsultacji społecznych, gdyż projekt ustawy z dnia 31 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (numer w wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów – UD201), w pierwotnym brzmieniu, które zostało nam przekazane pismem ozn. DPSW-ZL.0230.8.2021 z dnia 6 maja 2021 r., nie zawierał art. 1 ust. 7, który w sposób znaczący różnicuje sytuację doktorantów, którzy pobierają wynagrodzenie w wysokości co najmniej 150% wysokości stypendium doktoranckiego przysługującego im zgodnie z art. 209 ust. 4 p.s.w.n. z tytułu zatrudnienia w związku z realizacją projektu badawczego, o którym mowa w art. 119 ust. 2 pkt 2 i 3 p.s.w.n., przez podmiot prowadzący szkołę doktorską, w której kształci się doktorant, w okresie tego zatrudnienia. Każdorazowe konsultacje zmian przepisów prawnych przeprowadzane wśród osób, których dotyczą one bezpośrednio, pozwalają na wypracowanie kompromisu oraz opracowanie rozwiązań, które pozytywnie wpływają na tworzenie społeczeństwa obywatelskiego.

Mając powyższe na uwadze, Krajowa Reprezentacja Doktorantów wnosi o zaznajomienie się z uwagami społeczności doktorantów i ich uwzględnienie.

mgr inż. Jarosław Olszewski
Przewodniczący
Krajowej Reprezentacji Doktorantów

